

Doorstroom van vso naar vo.

Inhoud van het voorliggende document:

1. Inleiding
2. Afspraken Zuidoost Utrecht
3. Knelpunten
4. Schoolbeleid
5. Samenvatting

1. Inleiding

Een werkgroep heeft voor de regio Zuidoost Utrecht een werkwijze doorstroom van vso naar vo uitgewerkt. Uiteraard is swv Zuidoost niet uniek in het herkennen van deze problematiek. Al in 2012 is in opdracht van OCW een onderzoeksproject gestart naar factoren die bijdragen aan een succesvolle doorplaatsing van leerlingen van speciaal onderwijs (cluster 4) naar regulier onderwijs. Op verschillende manieren is onderzocht wat leerlingen, hun ouders, de scholen voor speciaal en regulier onderwijs en alle andere betrokkenen nodig hebben om de terugplaatsing succesvol te laten verlopen.

Uit het Onderzoek Succesvolle Terugplaatsing:

In beide schooltypen (speciaal en regulier onderwijs) zijn de reacties op terugplaatsing positief. Het speciaal onderwijs vindt 81% van de terugplaatsingen geslaagd. Voor het regulier onderwijs ligt dat iets lager, namelijk 77%. Zo'n 10% van de terugplaatsingen wordt als niet succesvol aangemerkt. Het speciaal onderwijs loopt regelmatig aan tegen de visie en het aannamebeleid van de reguliere school. Zij vinden het moeilijk om een school te vinden voor hun leerling. Ook is de begeleiding op de reguliere school niet altijd voldoende. Sommige reguliere scholen 'klagen' over te complexe problematiek van leerlingen, de onvoldoende aansluiting van de context van de reguliere school bij de vraag en de mogelijkheden van de leerling en de onvoldoende overdracht van de school voor speciaal onderwijs naar de reguliere school.

Wat zijn volgens de respondenten de belangrijkste factoren die bijdragen aan een succesvolle terugplaatsing? Deze factoren zijn onder te verdelen in zes domeinen, te weten: de leerling, de ouders, de relatie met de ouders/het gezin, de school voor speciaal onderwijs, de reguliere school en de overdracht/samenwerking tussen het speciaal en het regulier onderwijs.

Het speciaal onderwijs schrijft het succes voornamelijk toe aan de leerling en in iets mindere mate aan de overdracht. Het regulier onderwijs vindt het succes met name afhankelijk van eveneens de overdracht, maar ook aan factoren binnen de eigen school.

Kijkend naar de leerling, dan blijkt dat het vso met name het gedrag en de werkhouding van de leerling belangrijk vindt. Het regulier onderwijs daarentegen kijkt naar de mate waarin de leerling in staat is zich aan te passen aan de nieuwe (drukkere en minder gestructureerde) omgeving.

Algemene kenmerken van de leerling die bijdragen aan het succes van terugplaatsing acceptatie van de beperking, leren en intelligentie, gedrag, werkhouding en motivatie, zelfvertrouwen en zelfkennis, aanpassingsvermogen, problematiek leerling, sociale en emotionele ontwikkeling, welbevinden.

Terugplaatsing van een leerling is tot nu toe een maatwerktraject op de scholen, waarbij er nog weinig visie geformuleerd is en waarbij afstemming voornamelijk intern gericht is. Een traject van terugplaatsingen en de ontwikkeling van de leerling wordt beperkt (structureel) geëvalueerd.

2. Afspraken Zuidoost Utrecht

Uit bovenstaand genoemd onderzoek blijken er 6 domeinen van succes te zijn voor de doorstroom van vso naar vo, dat zijn:

1. de leerling, 2. de ouders, 3. de relatie met de ouders/het gezin, 4. de school voor speciaal onderwijs, 5. de reguliere school en 6. de overdracht/samenwerking tussen het speciaal en het regulier onderwijs. De werkgroep heeft daar de volgende voorstellen voor uitgewerkt:

De succesdomeinen 1 t/m 4 (leerling, ouders, relatie met de ouders/het gezin, de school voor speciaal onderwijs):

Bij de start van het schooljaar maakt het vso samen met leerling en ouder een doorstroomplan-vo. De centrale vraag die wordt gesteld is: “Wat heeft de leerling nodig om doorstroom naar het vo te realiseren?”. Dit wordt opgenomen in het OPP (uitstroomperspectief). Gedurende het schooljaar wordt er (binnen de vso-school) aan dit plan gewerkt. Elke 6 weken vindt er een evaluatie plaats met de leerling, ouder en mentor. (Overigens spreekt de mentor de leerling iedere week over zijn/haar voortgang).

De succesdomeinen 5 en 6 (de reguliere school, de overdracht/samenwerking):

Bij een goede ontwikkeling (doorstroomdoelen worden behaald) wordt er in december besproken welke reguliere school de voorkeur van leerling en ouders heeft.

De orthopedagoog van de vso-school neemt contact op met deze vo-school¹.

Het volgende wordt daarbij afgesproken:

- Het streven is (bij een geslaagd traject binnen het vso) dat de leerling nog voor de zomervakantie ingeschreven staat bij de vo-school, zodat er tijdig duidelijkheid is voor de periode na de vakantie.
- Er wordt gestreefd naar maatwerk.

Dat kan betekenen dat de leerling al voor één of meerdere dagen de lessen volgt binnen de vo-school (gastleerling). De leerling blijft dan tot aan de zomervakantie ingeschreven bij de vso-school.

Het kan ook betekenen dat de leerling zonder gastleerlingschap na de zomer instroomt in de nieuwe klas.

Het kan ook betekenen dat de leerling al voor de zomervakantie wordt ingeschreven bij de vo-school en ook voor de zomervakantie de lessen bij het vo gaat volgen. Bij deze constructie zal de vso-school de ontvangen ondersteuningsbekostiging inzetten voor begeleiding in en van de vo-school. De basisbekostiging zal naar rato worden overgeheveld naar de vo-school.

Het hele dossier van de leerling gaat mee naar het vo (zeer warme overdracht).

Daarnaast bestaat de mogelijkheid van de zg. symbiose (zie bijlage 1). Sommige leerlingen zijn niet volledig aangewezen op het programma in het speciaal onderwijs. Zij kunnen ook een deel van de tijd naar het reguliere onderwijs, symbiose genoemd. In het ontwikkelingsperspectief wordt beschreven welk programma de leerling in het reguliere onderwijs volgt en met welk doel. Een leerling mag maximaal 60% van het onderwijs in het reguliere onderwijs volgen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat een leerling tijdelijk fulltime onderwijs op een andere school volgt dan waar de leerling is ingeschreven. Dit kan gedurende maximaal drie maanden.

3. Knelpunten

De werkgroep kende een 3-tal knelpunten uit de praktijk en bedacht hiervoor oplossingen. Hieronder staan zowel de knelpunten als de bedachte oplossingen beschreven.

1. *Koudwatervrees vo.*

Deze koudwatervrees heeft te maken met de vragen “Wat als het niet goed gaat?”, “Moeten we dan de vso-plaats bekostigen?”, “Is er dan wel plaats in het vso?”.

Antwoorden op deze vragen zijn:

Een vo-school die een leerling vanuit het vso overneemt waarbij blijkt dat het toch niet lukt krijgt de garantie van de vso-school (naast begeleiding) dat terugkeer mogelijk is en de garantie vanuit het swv dat er voor deze leerling geen extra bekostiging in rekening wordt gebracht (= een afwijking van de huidige financieringswijze). Deze terugkeer garantie duurt maximaal één schooljaar. Mocht terugkeer noodzakelijk zijn dan zal de TLV (mocht die verlopen zijn) min of meer automatisch worden afgegeven.² De werkgroep gaat er wel vanuit dat voordat besloten wordt dat plaatsing in het vo toch

¹ Wanneer een ouder zelfstandig beslist dat zijn of haar kind naar het vo gaat (dus zonder dat er vanuit het vso contact is opgenomen) dan neemt het vo altijd contact op met de vso-school. Als de vso-school niet achter een verwijzing een naar het vo staat dan wordt de vo-school niet zorgplichtig en zal het proces van doorstroom geen vervolg krijgen.

² Min of meer automatisch wil zeggen dat de TLV er zeker komt, maar dat aan bepaalde wettelijke minimum

niet haalbaar blijkt er een proces van overleg en samen optrekken is doorlopen. Regels zijn feitelijk minder belangrijk (zouden niet nodig moeten zijn) dat het gelopen proces.

Bovendien ontvangt de vo-school die een vso-leerling inschrijft een (per leerling) bonus in de vorm van een strippenkaart. Met deze strippenkaart kan begeleiding van de betreffende leerling worden ingekocht bij het vso voor totaal 30 uur. De begeleidende vso-school houdt het aantal uren bij en kan deze declareren bij het swv³. Deze strippenkaart kan:

- worden ingezet tijdens het traject van gewenning aan de vo-school voorafgaand aan de inschrijving,
- worden ingezet na de inschrijving,
- kort intensief worden ingezet, of
- over een langere periode met een lagere intensiviteit, en
- ingezet worden ter ondersteuning van de leerling, de mentor of het team.

2. *Vo-school zit vol.*

Vo-scholen stellen (terecht) dat klassen te vol kunnen zitten om nieuwe leerlingen in op te nemen. Echter voor verhuisgevallen wordt toch ook altijd een oplossing binnen het swv gevonden. Leerlingen die klaar zijn om door te stromen van vso naar vo **moeten** een plek binnen het vo kunnen vinden. Als de school van voorkeur vol blijkt te zijn dan zal er swv-breed een oplossing moeten komen. Dit kan niet wachten tot de laatste week voor de zomervakantie. De vo-school van aanmelding wordt in dit geval zorgplichtig en draagt zorg voor een andere vo-school. Lukt dit niet binnen de getelde termijn van de zorgplicht (6 weken plus 4 weken), dan volgt er automatisch een inschrijving.

3. *Vakkenpakket/PTA's.*

Dit probleem doet zich met name voor bij derde klas VMBO leerlingen die vanuit het OZC doorstromen. Bij de intake bij het OZC zal het vakkenpakket daarom (uitgebreid) aan de orde komen. Aangezien de leerling (in principe) terugstroomt naar de school van herkomst kan het vakkenpakket daar geen probleem zijn. Mocht terugstroom naar de oude school niet mogelijk zijn dan blijft de "oude" school zorgplichtig. Deze school zal i.s.m. met leerling, ouders en OZC een passende oplossing moeten organiseren.

4. Schoolbeleid t.a.v. doorstroom

Uit het onderzoek blijkt dat de individuele vo-scholen weinig leerlingen vanuit het vso aangemeld krijgen. Vo-scholen hebben doorgaans dan ook weinig ervaring met dit proces en logischerwijs geen beleid/visie voor ontwikkeld.

De werkgroep stelt dan ook voor dat de vo-scholen hierop beleid maken en dit opnemen in het ondersteuningsplan. Dit beleid bestaat uit onderdelen als warm ontvangst, intake, inschrijvingsprocedure, zorgplicht, docenten informeren etc.

5. Samenvatting

De doorstroom van leerlingen van het vso naar het vo is nog een relatief onbekend fenomeen waar scholen nog maar beperkte ervaringen mee hebben.

Om deze doorstroom beter op gang te krijgen stelt de werkgroep die zich namens de regio Zuidoost Utrecht hierover heeft gebogen het volgende voor:

- Vso scholen bereiden de verwachte doorstroom uitgebreid met ouders en leerling voor, gedurende het schooljaar dat hieraan vooraf gaat. E.e.a. wordt opgenomen in het OPP.
- De vso-school legt contacten met de beoogde vo-school en maakt duidelijke afspraken over de warme overdracht op maat.
- De vo-school zorgt voor een warm ontvangstprogramma voor de leerling en ontvangt een bonus in de vorm van een strippenkaart vanuit de middelen van het swv.
- De vo-school schrijft de leerling in voor de zomervakantie.
- Mocht de overgang toch mislukken dan betaald de vo-school het vso-traject niet. De vso-school garandeert een terugkeer plek.

voorwaarden zoals een deskundige advies moet worden voldaan.

³ Het bedrag hiervoor komt bij De Kleine Prins Expertisecentrum vandaan, nl. €87,50,- per uur.

- Vo-scholen maken beleid over de opname van vso-leerlingen en nemen dit op in het ondersteuningsprofiel